

Elinslund

av Ulla Nilsson, artikeln skriven 1982

Lyngstavägen 12 Västerhaninge, fastighetens namn och registrering är Välsta 2:18.

Mellan Glasberga och Vreta går den smala, grusbelagda Lyngstavägen, in från Tungelstavägen. Efter en knapp km ser man den stora gråa torkladan och i bakgrunden bostadshuset och ladugården. En lantlig idyll, omgiven av skog och höga bergknallar.

Den förste som bodde här var skomakare Johan Bergman. Han hade en dotter, som hette Elin och efter henne kallade han fastigheten Elinslund. Johan Bergman arrenderade marken av John Upmark på Hammar. Enligt hyreskontraktet betalade han 15 kr två gånger om året, den 14/3 och 14/9. Villkor: Skog fick ej huggas vid äventyr att från lägenheten genast bliva skild. Rågångsgårdesgården, som gränsar till säljarens ägor skulle underhållas av Johan Bergman. Kontraktet är undertecknat: Hammar den 20 september 1895, John Upmark.

1897 började Johan Bergman odla upp marken (Glasängs-kärret). En prestation, då han sedan 7-årsåldern var invalid efter att ha fått ett knä krossat vid en olycka. Johan Bergman ägnade sig ej enbart åt odling och skomakeriarbete. Han var musikalisk och en duktig fiolspelare. Ibland spelade han på Skansen och brukade då bo där några dygn. Intendenten på Skansen var mycket intresserad av honom.

År 1900 uppförde Johan Bergman en timmerstuga. Timret fick han av Upmarks på Hammar. Utvändigt är stugan nu klädd med stående rödmålad panel. Interiören består av 1 rum samt kök med vedspis. På utsidan av västra gaveln leder en trappa med vit ledstång upp till vindsutrymmet.

1903 arrenderade August och Teresia Berg fastigheten Elinslund och flyttade då in i denna stuga, där de sedan bodde ända till 1963. År 1909 föddes sonen Eskil.

År 1903 uppfördes också på bergsknallen nordost om den första stugan en liten stuga om 1 rum med spis. I den flyttade Johan Bergman in samma år. Han bodde där till omkring 1930. Stugan är byggd av stående plank och rödmålad.

År 1905 byggdes ännu en stuga. Den är belägen strax öster om stuga nr 1, alldeles intill en brant bergvägg. Interiören bestod från början av 1 rum med kakelugn samt kök med vedspis. År 1951 skedde en tillbyggnad och stugan består nu av 2 rum och kök samt förstuga med kapprum. Huset är byggt av stående plank och rödmålat.

År 1936 flyttade Eskil Berg och hans hustru Greta in i detta hus. Samma år startade de också tvätterirörelsen som de sedan drev till december 1981, i 45 år, en anseelig tid. År 1936 byggdes även torkladan. Denna har dock byggts till några gånger under årens lopp. Nuvarande storlek: 20 m lång, 5 m bred, 5 m hög.

Ladan består av två plan.

Bottenplanet:

Till höger om mittgången ligger tvättstugan med två tvättmaskiner och en centrifug. I mitten nära ingången står varmvattenberedaren, som eldades med ved, samt en stor gammaldags tvättgryta. Till vänster om ingången ligger stryk- och mangelrummet. Där står en stor gammal mangel med stenhällar samt en mindre mangel av nyare årgång.

Övre planet:

Alldeles till vänster om mittgången till ladan, leder en smal trappa utan ledstång upp till övre planet. Här finns två stora torkrum. I det ena är väggarna försedda med stora träluckor, som går att öppna och stänga efter behov. Det andra torkrummet t h över tvättstugan är försedd med fönster och 2 elektriska

fläktar. Utanför ingången till tvättstugan finns en stor brunnsdamm, som numera tjänstgör som branddamm.

När Greta och Eskil Berg 1936 startade tvätterirörelsen, fanns det ingen elektricitet indragen. De måste då hinka upp vatten för hand ur den stora brunnen intill tvättstugan. Sedan bar de in vattnet till tvättgrytan, som eldades med ved. Omkring 1938 kunde de dock köpa en fotogendriven motorpump och 1939 installerades elektricitet och 1944 köpte de en tvättmaskin. Hur transporterades tvätten? I början körde Eskil tvätten i en egen bil (en Ford). Men under krigstiden blev det svårt. Bensinen ransonerades och räckte ej till. Senare lade staten beslag på bildäcken. Eskil anlät då Ribbys åkeri för körning av tvätten. Men efter freden 1945, kunde han åter köra med egen bil.

Krigsåren var hårda. Eskil var ofta och länge inkallad till militärtjänst och Greta fick då, så gott som ensam sköta tvätterirörelsen. Hon hade vid denna tid också ett litet barn att se till. Det var en mödosam tid för henne. Men det gick med vilja och stark tåga. Det var nog inget lätt arbete att bära alla tvättkläder upp för den branta trappan till torkladan och sedan åter bära ner dem när de torkat. När hösten och vintern kom med regn och snöoväder hände det ofta att Eskil mitt i natten var tvungen att gå ut till torkladan för att stänga luckorna.

Det är intressant att jämföra kilopriset på tvätten 1936 och 1981

Tvättkostnad 1936:

Hushållstvätt per kg 0,35 kr, mangling 0,25 kr
Ingen fraktkostnad.

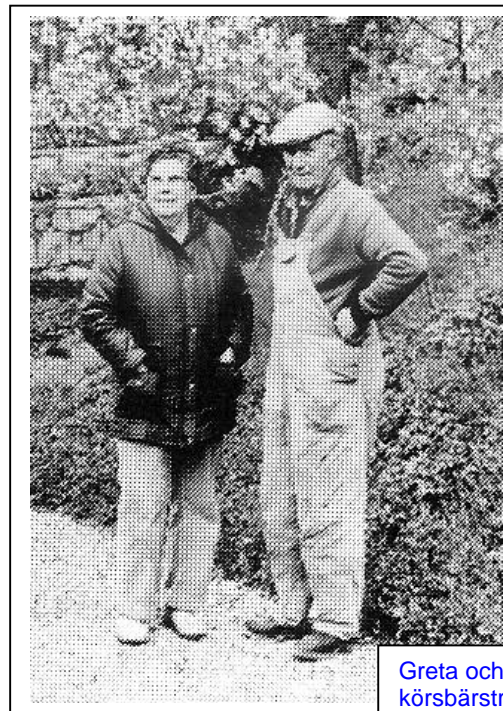
Tvättkostnad 1981:

Hushållstvätt per kg 6-7 kr, mangling ingick i priset.
Fraktkostnad tillkom.

År 1981 byggde Eskil och Gretas son Bengt Olof Berg och hans hustru Rosita ett nytt hus intill den gamla stugan från år 1900. Det nya huset är ett rödmålat trähus och smälter bra in i den gamla miljön.

Till fastigheten hör också en ladugård. Den fanns enligt Eskil redan 1903 och användes som ladugård till 1930. Nu är den ombyggd och används som uthus. Fastighetens areal är 22.000 kvm varav en del används till betesmark

samt till odlingar. Här finns stort potatisland, hallon-och vinbärbuskar samt flera fruktträd. Allt är så välskött och fint. Det märks att mycket arbete är nedlagt här. Greta och Eskil gör fortfarande en stor insats på Elinslund

Greta och Eskil Berg i maj 1982 vid körsbärsträdet utanför Elinslund.

Denna artikel är tidigare publicerad
i Gillets medlemsblad
Fragment (1/1983)